

День бабака в Кловському палаці або як очільник суддівської мафії намагається обнулити власну історію через нову суддю

Квітневе фаєр-шоу на російських НПЗ та фінальний акорд міфу про непереможну країну-бензоколонку

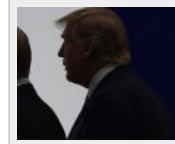
Українське море Туапсе та як сто років тому Чорноморська губернія тікала від російського хаосу в УНР

Замкнене коло "відкатної" відбудови: як мільярди на прифронтові школи перетворюються на пил за лічені хвилини

Американський десант на вихід та європейська безпека в режимі очікування дива від України

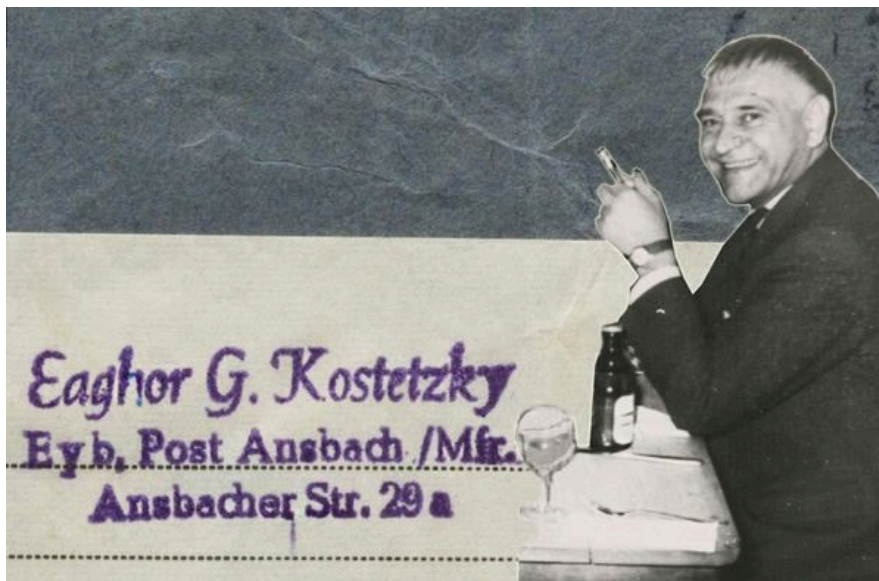

Чому сьогодні світом керують привиди холодної війни

Розсекречені архіви радянських спецслужб: Письменник Ігор Костецький. КДБ ловив його, та не...

ПЕРСОНИ | ПТ, 2026-03-27 09:38

Версія для печати

В архівних фондах Служби зовнішньої розвідки України є чимало справ агентурної розробки, в яких інтрига тримається до останніх сторінок. Серед таких – чотиритомна справа на українського письменника, перекладача, критика, літературознавця, режисера і видавця Ігора Костецького, якій чекісти спершу дали назву «Письменник».

У ній задокументовано численні намагання працівників кдб схилити на свій бік неординарного, екстравагантного, епатажного, амбітного письменника-модерніста і залучити його до участі в активних інформаційно-пропагандистських заходах. Про те, яка методика застосовувалася при цьому і що залишилося за лаштунками спецоперації, розповідають розсекречені документи та інші джерела.

Агент «Іванов» повідомляє

Після закінчення Другої світової війни органи мдб срср розгорнули кампанію з розшуку осіб, які перебували в окупації, проводили якусь антирадянську діяльність і змушені були емігрувати за кордон. Метою цього було встановлення їхнього місцезнаходження, насильницьке повернення до срср за процедурою репатріації або іншим шляхом, порушення відповідних кримінальних справ і винесення покарання.

У разі неможливості – заведення агентурно-оперативних справ, стеження і проведення спецзаходів із компрометації або ліквідації. Окрему категорію осіб намагалися різними методами схилити до повернення на батьківщину або до спокутування провини шляхом отримання від них

НОВИНИ

- 20:00 Прогноз погоди в Україні на 7 – 10 травня 2026 року
- 19:04 Бутусов: Про іноземців у ЗСУ, СЗЧ і плани ворога (ВІДЕО)
- 18:05 Чернігів, Полтава та Харків серед аутсайдерів у рейтингу прозорості фінансів — дослідження TI Ukraine
- 17:08 Виконавча служба: з гривні боргу вдається стягнути лише 1,5 копійки
- 16:53 Угорщина повернула Україні "конфісковані" кошти та цінності Ощадбанку
- 16:10 Глибока кадрова криза: 75% компаній в Україні не можуть закрити вакансії
- 15:35 Міндіч може незабаром повернутися в Україну, бо в Ізраїлі не сховася від ФБР США — ЗМІ
- 14:02 Сотні рятувальників гасять масштабну пожежу в Карпатах
- 13:51 Москва вкрала навіть це: відомий богослов розвінчав міфу про назву "Великоросія"
- 12:41 54% українців вважають корупцію у владі більшою загрозою для країни, ніж агресію РФ (ОПИТУВАННЯ)

ПІДПИСКА НА КАНАЛ

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

РЕКЛАМА

згоди на співпрацю. Іншими словами – ставати агентами мдб срср і виконувати поставлені завдання за кордоном у середовищі української еміграції.

У 1946 році управління мдб урср по Вінницькій області оголосило в розшук Ігоря В'ячеславовича Мерзлякова. У документах повідомлялося, що під час гітлерівської окупації він мешкав у Вінниці, був керівником обласного проводу ОУН(б), склав клятву «на вірність українському націоналізму», розробив умови конспірації для членів організації, займався поширенням націоналістичної літератури, закликав вивчати історію України, бути вірними справі своїх предків й об'єднуватися навколо української ідеї. Крім того, був редактором обласної газети «Вінницькі вісті», на сторінках якої систематично розміщував статті «антирадянського націоналістичного змісту» за підписом «Ігор Костецький».

Костецький – то від дівочого прізвища його матері. Працівники мдб невдовзі встановили адресу її мешкання з чоловіком і всією ріднею у Вінниці. І не лише встановили. «За вказівкою міністра державної безпеки урср генерал-лейтенанта т. Ковальчука, – зазначалося в одному з документів, – 2-м відділом умдб Вінницької області оформлюються матеріали на виселення близьких родичів Мерзлякова-Костецького Ігоря В'ячеславовича». Йшлося про виселення до Сибіру, Казахстану чи інших віддалених регіонів срср. Такою була поширена тогочасна практика репресивних заходів щодо родичів «ворогів народу». Але були й варіанти.

Тож до прийняття остаточного рішення продовжували збирати на І. Костецького матеріали за справою-формуляром «Письменник». Одне з перших агентурних повідомлень надійшло у травні 1949 року від агента «Іванова» (Віктора Петрова). Надійшло через три тижні після того, як самого В. Петрова таємно вивели із Західної Німеччини на територію срср. Його також упродовж тривалого часу розшукували. Але на те були інші причини.

В. Петрова, письменника, філософа, історика, археолога, культуролога, літературознавця, завербували ще у міжвоєннє. У перші місяці війни він пройшов спеціальний вишкіл, був виведений за лінію фронту із певним розвідувальним завданням. Слідом за німецькими військами і сам відходив на Захід, де й залишився мешкати. Усе це – в межах виконання поставленого завдання. У 1949 році органи мдб його знайшли і поновили з ним зв'язок.

Читайте також: **115 років із дня народження Юрія Шевельова: "Три страшні вороги українського відродження"**

На той час В. Петров мав приятельські стосунки з І. Костецьким. У ті роки трійку письменників, до якої ще входив Юрій Косач, часто бачили разом. Вони любили проводити час за інтелектуальними дискусіями, обговоренням нових творів, вважалися новаторами й модерністами, намагалися творити оригінальну естетичну систему, заперечували усталені літературні канони й пропонували власний, альтернативний погляд на літературу. Разом входили до ініціативного комітету зі створення Мистецького українського руху (МУР) – організації українських письменників, які проживали в німецьких таборах для переміщених осіб, відстоювали ідею творення великої літератури і збереження української духовності у письменстві.

Останній раз вони втрьох зустрілися в помешканні В. Петрова 14 квітня 1949 року. А вже за три тижні в приміщенні Апарату уповноваженого мдб срср при Німецькій демократичній республіці «Іванов» писав звіт про перебування за кордоном і на прохання кураторів давав характеристики тим, з ким був знайомий.

Про І. Костецького писав, що йому близько 35 років, навчався в київській трудовій школі, потім – у москві в театральній школі (насправді, в державному інституті театального мистецтва, який не закінчив, а до того – в Ленінграді у творчій студії при Большому драматичному театрі), за фахом був режисером.

Перед війною працював у російській Пермі, де вів драматичний гурток. Під час війни був вивезений до Німеччини, де працював на шахті. За клопотанням редактора журналу «Дозвілля» Свирида Довгала був переведений на роботу до редакції. Після війни мешкав під прізвищем Ліщинський, працював у газетах «Час» та «Українська трибуна».

«Приїжджаючи зрідка до Мюнхена, – йшлося в повідомленні, – зупиняється у Косача... Безпартійний. Займається літературною діяльністю, вважає себе послідовником Джойса, англійського «лівого» письменника. Автор низки новел, п'єс і критичних статей. Разом із Косачем, як письменник, є об'єктом постійних нападів із боку оунівської критики. У побуті – представник літературної богемі, в нетверезому стані влаштує дебоші» (ГДА СЗРУ. – Ф. 1. – Спр. 12033. – Т. 2. – Арк. 17).

Додаткові відомості, отримані чекістами на І. Костецького з інших джерел, створювали неоднозначне враження про нього. З одного боку, свідчили про його зближення з членами ОУН(б) під час війни, співпрацю з націоналістичним підпіллям і роботу в повоєннє в часописі «Українська трибуна».

З іншого боку, йшлося про його відхід від цієї політичної течії та навіть певні конфлікти і перехід до прихильників Української революційно-демократичної партії (УРДП) на чолі з Іваном Багряним і подальшу роботу в партійній газеті «Українські вісті». Але й там довго не затримався, відійшов від політики, іноді схвально відгукувався про події в радянській Україні, зайнявся перекладацькою діяльністю, заснував видавництво «На горі», де друкував свої твори, а також своєї дружини – німецької перекладачки Елізабет Коттмаєр та інших авторів.

Усе це змусило чекістів змінити плани і спрямувати оперативну розробку в інше русло.

Читайте також: **Розсекречені архіви спецслужб СРСР: Дарія Ребет. Розшукати й викрасти у Відні**

Як «Письменник» став «Патріотом»

У квітні 1950 року за новою вказівкою міністра держбезпеки урспр М. Ковальчука заходи з виселення родини І. Костецького призупинили до особливого розпорядження. Чекисти отримали інформацію, що письменник дуже дорожить сімейними стосунками, переживає за батьків і брата з сестрою. Тож на цьому вирішили зіграти й спробувати завербувати його, тобто отримати згоду на співпрацю в обмін на обіцянку залишити в спокої батьків.

Спершу у Вінниці зустрілися з батьком, професором, викладачем музичного училища. Розповіли про сина, його «поневіряння» і «важке життя» за кордоном. При цьому запропонували надіслати йому листа із закликом повертатися на батьківщину. В оперативних документах це називалося «вербувальним листом». Текст уже був складений працівниками мдб. Батько лише мав переписати його своєю рукою.

«Дорогий сину, – йшлося в листі, – мені добре відоме твоє минуле, і все ж я не можу повірити, що ти порвав із Батьківщиною, батьком, матір'ю, братом і сестрою, і що в глибині душі ти не залишився радянською людиною, і що тебе не тягне додому до своїх рідних.

Цим своїм невеликим листом я не маю наміру тебе переконувати, ти доросла людина, але я все ж хочу нагадати тобі: будь розсудливим, дослухайся до голосу люблячого тебе батька, який хоче почути, з ким ти і чи варто розраховувати на твоє повернення додому.

Дуже прошу тебе, Ігоре, ретельно розібратися в своїх почуттях, після чого сподіваюся, що через особу, яка передасть тобі цього листа, ти позитивно відповіси на доволі важливе для всієї нашої сім'ї питання»

(ГДА СЗРУ. – Ф. 1. – Спр. 12033. – Т. 1. – Арк. 58–60).

Згідно з наміченим планом, лист мав передати працівник закордонної резидентури мдб, провести відповідну бесіду і залежно від ситуації запропонувати співпрацю з радянською розвідкою. Двері йому відчинила дружина І. Костецького Елізабет, але до квартири незнайомця не впустила. Після розпитувань, хто він і що хоче, попросила показати документ. Побачивши радянський дипломатичний паспорт, почала голосно нарікати, що через такі візити їм із чоловіком можуть бути лише неприємності, що це якась провокація. Відтак конверта не взяла. На цьому все й закінчилося.

Попри невдалу спробу, на І. Костецького продовжували цілеспрямовано збирати інформацію. В одній із довідок, датованих 1964 роком, зазначалося:

«За наявними у нас відомостями, "Письменник" є одним із лідерів української націоналістичної організації УРДП, періодично виступає на сторінках її органу – газети "Українські вісті". Має широке коло зв'язків серед активних учасників різних націоналістичних формувань, які нас цікавлять. За інформацією закордонної агентури, "Письменник" не є націоналістом-фанатиком, з антирадянськими організаціями співпрацює здебільшого через матеріальну вигоду. За своїми особистими якостями є ерудованим, доволі здібним журналістом, хитрий, легко вступає в контакти з особами, які його цікавлять» (ГДА СЗРУ. – Ф. 1. – Спр. 12033. – Т. 1. – Арк. 274–275).

На той період І. Костецький уже сам розшукав у Вінниці батьків і почав із ними листуватися. Але спершу ті листи читали в кдб, що трансформувався з мдб, але ні спрямованості, ні завдань, ні форм і методів роботи не змінив. Залишилися і всі минулі напрацювання. Тож справу дістали з архіву і продовжили вести з урахуванням нових реалій. Невдовзі розробили план операції, який передбачав включення батька І. Костецького до складу туристичної групи, яка виїздила до Австрії в серпні 1964 року. Саме в Австрії, а не в Західній Німеччині мали намір організувати зустріч із «Письменником», щоб не потрапити в поле зору західнонімецьких спецслужб і представників служб безпеки центрів української політичної еміграції.

Батька в поїзді супроводжував оперативний працівник кдб із Вінниці. Згідно з легендою, він був «інженером», дочка якого нібито навчалася в музичному училищі. Після приїзду тургрупи до Відня батько одразу надіслав телеграму синові, в якій сповістив про те, що вони могли б зустрітися в Лінці – наступному пункті подорожі. У призначений день туди справді встиг приїхати Ігор із дружиною Елізабет. Були радісні обійми і сльози. За всім тим оперативний працівник спостерігав віддалю. А наступного дня у Зальцбурзі й сам долучився до розмови.

Як свідчить докладний звіт оперативного працівника, І. Костецький багато розповідав про своє життя під окупацією і після війни. Зокрема, про співпрацю з ОУН, арешт гітлерівцями за участь у націоналістичному підпіллі у Вінниці та перебування упродовж двох місяців у в'язниці, вивезення на примусові роботи до Німеччини і подальше життя в еміграції. Повідав, що після закінчення війни на думку приходило повернутися додому, відсидіти 10–15 років і «стати повноцінним радянським громадянином». Але боявся, що може бути розстріляний. Тож вирішив залишитися на Заході. На реєстраційному пункті назвався Георгієм Ліщинським, уродженцем польського міста Ярославль. Це невдовзі врятувало його від примусової репатріації до срср.

Читайте також: **Розсекречені архіви радянських спецслужб: «Наша церква першою зазнала переслідувань від червоних» - Іван Бучко**

Під цим прізвищем він відтоді мешкав у ФРН, жодного громадянства не мав. Водночас обрав собі літературний псевдонім «Гор Костецький», під яким друкував свої твори та переклади. Зазначав, що уважно стежить за літературним процесом у радянській Україні, регулярно читає журнал «Всесвіт», високо цінує молодих українських поетів Ліну Костенко, Івана Драча, Миколу Вінграновського, Віталія Коротича, збирається найближчим часом багато зробити для перекладу радянських авторів з тим, щоб їх популяризувати на Заході. При цьому дружина заявила, що має на меті видати книгу з перекладами віршів Ліни Костенко німецькою.

На прохання оперативного працівника батько в розмові постійно підкреслював, що і цією поїздкою, і багато чим він йому дуже зобов'язаний. У звіті про поїздку зазначалося, що І. Костецький при цьому нібито зрозумів, що перед ним не звичайний «інженер». Ще більше він у цьому впевнився, коли той запропонував обговорити деякі питання наодинці. Така розмова тривала до ранку. Із самого початку «інженер» зізнався, що він насправді є «представником радянських компетентних органів» і що метою приїзду було заручитися згодою на співпрацю. Тобто йшлося про те, щоб І. Костецький інформував про ситуацію в середовищі української еміграції, зокрема в УРДП, поновили контакти в середовищі діячів ОУН, зміг повернутися до редагування газети «Українські вісті».

Як зазначав у своєму звіті працівник КДБ, І. Костецький нібито спокійно сприйняв таку пропозицію і навіть вдався до обговорення того, як би він зміг повернутися до того середовища партійних діячів, від якого вже відійшов, що ще міг би зробити за кордоном для радянської України і показу її досягнень, зокрема в галузі літератури та культури. Наостанок на пропозицію обрати собі псевдонім для конспіративних контактів сказав, що нехай буде «Патріот». Підписку про співробітництво не писав, як і жодних повідомлень. Для цього не випадало слушної нагоди через постійну присутність поряд дружини та інших сторонніх осіб.

Єдине, що ще працівник КДБ встиг зробити, – обговорити способи зв'язку. Наступна зустріч була призначена на 1 грудня того самого року у Відні біля пам'ятника принцу Євгену Савойському на Площі Героїв. І. Костецький мав там бути з 13.00 до 13.30 і тримати в руках книгу. Паролем була фраза: «Скажіть, будь ласка, де є хороший книжковий магазин?» Відгук: «Які книги вас цікавлять?» «Мене цікавлять твори Шекспіра і Гріна», – мав сказати незнайомиць. «Хто я?» – чергова фраза І. Костецького. «Патріот», – відгук.

Задування в паролі про В. Шекспіра було не випадковим. Запропонував сам І. Костецький. Він переклав на той час українською мовою всі його сонети у стилістиці українського бароко та драму «Ромео і Джульєтта». Крім того, досліджував творчість цього англійського драматурга й поета, писав літературознавчі статті про нього, був членом так званого Шекспірівського товариства у ФРН. Тобто він доволі глибоко розбирався в драматургії тих епічних сюжетів. А ще ж він і сам був актором та режисером.

Ще задовго до цієї несподіваної зустрічі в Лінці І. Костецький надрукував у журналі «Театр» есе «Три маски». У ньому виклав своє бачення драматургії та мистецтва. Вважав, що людина-маска повинна бути умовною й мистецькою і вміти жити за законами, створеними самою, аби протистояти жаху навколишнього світу. Тобто приміряти на себе різні ролі й особистості, блазнювати, вдавати, лицедіяти. Обґрунтовував ідею, що в лицедія немає майбутнього, а тільки теперішнє, мовляв, його роль постійно змінюється, проте це – благо, бо дає змогу прожити тисячі життів.

Нерідко ці ідеї він втілював не лише в творчості, а й у власному житті.

Читайте також: **Розсекречені архіви радянських спецслужб: Симон Созонтів. Опіку українців у Франції та «опіка» над ним органів КДБ**

Бути чи не бути?

Ні на заплановану основну, ні на запасну явку І. Костецький не прийшов. Згодом пояснив, що запізнився. Наступну зустріч, про яку домовилися з ним у листі, з певних причин відмінили самі працівники резидентури КДБ в Відні. І лише в квітні 1965 року така зустріч відбулася в австрійській столиці.

Як свідчить довідка про ту зустріч, працівник КДБ наполегливо цікавився, чи вдалося поновити контакти з діячами закордонних націоналістичних центрів, знову очолити редакцію газети «Українські вісті», отримати якусь важливу інформацію. На це І. Костецький пояснював, що з редакторством нічого не виходить, контактувати з тими особами, які цікавлять, не може, бо мешкає в сільській місцевості далеко від Мюнхена, до того ж дуже зайнятий літературною роботою.

Йому рекомендували для початку хоча б друкувати на сторінках газети свої статті, які б «викривали бандерівців і їхню політику», а також із закликами до розвитку контактів з урср. Тези до таких публікацій йому обіцяли надати. Крім того, застерігали, щоб своїми статтями він жодним чином не допускав активізації антирадянської спрямованості газети. Під час зустрічі також обговорили питання про те, як можна використати редагований І. Костецьким журнал «Україна і світ» в інтересах срср і надати йому необхідну спрямованість.

«“Патріот” запевнив, що добре розуміє цю необхідність, – зазначав у звіті працівник КДБ, – і зробить усе від нього залежне. Водночас він просив мати на увазі, що його зустрічі через віддаленість місця проживання не можуть бути частими і що він не впевнений, що зможе у потрібному нам обсязі повідомляти відомості, які нас цікавлять. Крім того, його зв'язки з бандерівцями неможливі, оскільки свого часу він налаштував проти себе багатьох із них. Я погодився з останніми доводами “Патріота” і визначив його завдання по бандерівцям – виступаючи в пресі, створювати громадську думку проти них» (ГДА СЗРУ. – Ф. 1. – Спр. 12033. – Т. 3. – Арк. 26).

Тоді ж працівник КДБ наполіг, щоб І. Костецький власноруч написав своє перше агентурне повідомлення – для закріплення контакту. Він це зробив, але підпис не поставив. Це повідомлення було фактично єдиним за увесь період ведення справи. У ньому письменник виклав пропозиції щодо посилення пропагандистської роботи, яку срср мав проводити в капіталістичних країнах. Суть пропозицій зводилася до необхідності розширення культурних, творчих і спортивних контактів, друкування книг, влаштування зустрічей між письменниками і журналістами. Зокрема, пропонував організувати на Заході гастролі київського театру імені Франка зі спектаклем «Король Лір», а в разі повернення кардинала Йосифа Сліпого з Риму на батьківщину знайти відповідні

форми співіснування з греко-католицьким населенням західних областей України, щоб це нівелювало критику з боку реакційно налаштованих кіл у діаспорі.

До цього повідомлення жодних коментарів, пояснень або резолюцій у справі немає. Вочевидь, воно не дуже сподобалося кураторам, бо очікували чогось іншого. Загалом на той період за підсумками двох зустрічей зробили такий висновок: *«Якихось відомостей, які давали б підстави сумніватися в його чесності з нами, не одержано. Складається враження, що він справді розчарувався в ідеях українського націоналізму і зв'язок із нами розцінює як шлях своєї реабілітації»* (ГДА СЗРУ. – Ф. 1. – Спр. 12033. – Т. 3. – Арк. 47).

Невдовзі з Москви надійшла вказівка вивчити питання про можливість створення у ФРН прогресивної україномовної газети або журналу на чолі з І. Костецьким. Малося на увазі, що таке видання зможе у потрібному руслі впливати на молоде покоління української діаспори і рядових членів, виводитиме їх з-під впливу «реакційної націоналістичної преси», а також пропагуватиме досягнення в ссрр і просуватиме іншу вигідну інформацію.

Зазначалося, що І. Костецький цілком зможе дати пояснення для друзів і колег, звідки у нього взялися кошти на таке видання. Мовляв, це гонорари від численних перекладів. А він справді багато перекладав. Крім того, рекомендували організувати йому приїзд до ссрр, щоб на місці предметно обговорити й це питання, а також здійснити на нього необхідний виховний вплив, щоб остаточно «утвердити в ньому антинаціоналістичні переконання».

Така методика застосовувалася в межах діяльності в центральному апараті кдб ссрр служби «А», яка займалася здійсненням так званих активних заходів. Тобто це були довготривалі спеціальні операції зі створення в країнах Заходу легальних публічних позицій, зокрема газет, журналів і видавництва для просування потрібної інформації і впливу на громадську думку. «Патріот», на думку працівників кдб, для цього підходив ідеально. До того ж йому вже зробили величезну послугу – призупинили виселення близьких родичів, за долю яких він дуже вболівав.

Тим часом після кількох зустрічей, які й так відбувалися не часто – один-два рази на рік, зв'язок із І. Костецьким призупинився. Спершу він не з'явився на чергову зустріч у Відні. У резидентурі це пояснили негодою. Потім у листі написав, що на нову призначену зустріч не зможе приїхати через те, що на цей час має заплановані поїздки до інших країн по роботі. Потім були якісь міжнародні форуми перекладачів, вихід чергової книги, інші причини. Так тривало з 1966 по 1969 рр. Упродовж цих п'яти років жодної зустрічі з ним не провели. Зрештою, у 1970 році вдалося налагодити з ним контакти.

На тій зустрічі із представником боннської резидентури кдб ссрр І. Костецький, як свідчать архівні документи, говорив про те, що в світі і в його житті за останні роки багато чого змінилося, що він увесь час зайнятий роботою, нікуди майже не виїздить і ні з ким не зустрічається, займається виключно перекладами. Пропонував вислати свої переклади поштою безпосередньо на адресу радянського посольства. «Якщо у вас будуть якісь питання, – заявив наостанок візитеру, який завітав до нього додому, – радо бачитиму вас у себе. Тільки заздалегідь зателефонуйте».

Після повернення до резидентури працівник кдб підготував довідку, наприкінці якої зазначив: *«Як підсумок бесіди, в мене склалося враження, що "Патріот" здогадався про справжню мету мого відвідання і скористався цим, щоб дати зрозуміти про своє небажання продовжувати співробітництво з нами. У зв'язку з цим вважав би безперспективними спроби поновити зв'язок з ним як з агентом»* (ГДА СЗРУ. – Ф. 1. – Спр. 12033. – Т. 3. – Арк. 305).

Читайте також: **Розсекречені архіви радянських спецслужб: Поет Леонід Лиман. «Як я став ворогом народу»**

А чи було взагалі це співробітництвом? Що насправді думав і робив І. Костецький після того, як ще в 1964 році здогадався, що перед ним – працівник кдб? Що стояло за обраним псевдонімом «Патріот», ретельним обговоренням способів зв'язку, зустрічами в різних містах Австрії та ФРН, обіцянками видавати газети й опублікуванням низки статей, після яких представники ОУН(б) влаштували йому обструкцію? Чи ставив він собі гамлетівське запитання: «Бути чи не бути?». І ким бути, чи з ким бути? Яку роль він грав і які маски при цьому використовував?

У багатотомній справі відповідей на ці запитання немає. Водночас на цю ситуацію проливають світло спогади Степана Мудрика, одного з керівників Служби безпеки Закордонних частин ОУН. Офіційно він вважався заступником керівника СБ ОУН(б) і багаторічним керівником оунівської розвідки, яку очолював із 1951 року і практично до кінця 1980-х років. У книзі «Служба безпеки революційної ОУН у боротьбі з НКВД-НКГБ-МГБ-КГБ» С. Мудрик розповів, що після того, як до І. Костецького приходив на квартиру незнайомий чоловік, а потім передавали листи від батька, він зрозумів, що в такий спосіб до нього протоптує шлях кдб. І тоді він через своїх приятелів звернувся до Служби безпеки ОУН(б) по допомогу.

«Було домовлено, – зазначав С. Мудрик, – що Служба безпеки допоможе І. Костецькому, а як буде потреба, то й перевезе його до іншої країни. Все це буде зроблене за умови, що він про все точно інформуватиме й усе точно виконуватиме, що йому буде вказувати Служба безпеки. Окрема увага зверталася на його поведінку й манеру вести розмову».

С. Мудрик писав, що коли в 1964 році до Австрії приїхав батько І. Костецького в супроводі працівника кдб, уже тоді СБ ОУН(б) розробила низку заходів, які передбачали навіть охорону письменника. Йому рекомендували на все погоджуватися, бо мали побоювання, що в разі відмови від спілкування «його родині у Вінниці буде клопіт». Далі С. Мудрик докладно переповідав у спогадах зміст подальших розмов письменника з працівниками кдб. Про те, як І. Костецькому радили зближатися з бандерівцями, а згодом писати проти них негативні статті, як настійливо рекомендували зробити редагований ним журнал «Україна і світ» прорадянським і рупором у протидії бандерівцям.

За рекомендаціями СБ ОУН І. Костецький подібні критичні статті писав, передавав їх працівникові боннської резидентури кдб, той робив у них необхідні правки й доповнення, повертав для друку, але в журналі вони не з'являлися. На своє виправдання І. Костецький пояснював, що видавець Ілля Сапіга, якому він підпорядковувався, ті матеріали відкидав.

У коментарях до цієї ситуації С. Мудрик зазначав, що СБ ОУН(б) доводилося докладати неабияких зусиль для того, щоб «не допустити займатися письменнику І. Костецькому своїм пером політичною диверсією проти самостійності України». А щоб продемонструвати хоча б якийсь позитив у стосунках, І. Костецький за рекомендацією СБ ОУН(б) заявляв кураторам із кдб, що «співпрацюватиме з лівими письменниками й поетами в міжнародній комуністичній спілці письменників». І активно співпрацював упродовж багатьох років.

Усе це було непросто робити, оскільки в тій складній довготривалій оперативній грі мали якомога довше тягнути час, вдавати видимість якоїсь співпраці з кдб і водночас не допустити жодного прорахунку. А вже були побоювання щодо безпеки І. Костецького і його родини в радянській Україні, яка увесь час була в заручниках. Дещо легше стало дотримуватися наміченої лінії поведінки, коли у Вінниці померли батько з матір'ю і тітка І. Костецького, якими він надто дорожив.

У 1979 році письменник наважився на поїздку до Москви на міжнародну конференцію перекладачів. За два роки відвідав срср по лінії спілки радянських письменників. У 1982 році побував у Києві на запрошення товариства «Україна». Щоразу з ним зустрічалися працівники кдб. У звітах про ті зустрічі його вже називали об'єктом оперативної розробки і водночас колишнім закордонним агентом «Патріот», який стоїть «на близьких до нас ідейних позиціях».

Читайте також: **Розсекречені архіви радянських спецслужб: Генерал Олександр Загородський. «Від вербування відмовитись»**

Під час короткотривалих контактів йому пропонували після повернення до ФРН писати й публікувати в німецькій пресі контрпропагандистські статті про перебування в срср, тобто розповідати про миролюбні ініціативи радянського керівництва, всілякі досягнення, хорошу організацію конференцій. Дещо він справді писав. Ті публікації в кдб урср долучали до справи й звітували перед Москвою про успішно здійснені активні заходи.

Навесні 1983 року з центрального апарату кдб срср до Києва надійшов лист, у якому зазначалося, що І. Костецький внесений до офіційного списку запрошених на чергову міжнародну зустріч перекладачів радянських письменників. Але взяти в ній участь він не зміг. Письменник раптово занедужав і помер у червні 1983 року. Саме тоді в СБ ОУН(б) наважилися пролити світло на всю цю історію.

Із цього приводу С. Мудрик на завершення своїх спогадів про І. Костецького писав так: «Понад 20 років кадебісти були переконані, що Ігор Костецький був їхньою людиною. Службі безпеки стало відомо, що кадебісти вирішили видати книжку про «радянського патріота» Ігоря Костецького. Служба безпеки вважала, що то була б кривда І. Костецькому, щоб його зарахували до «радянських патріотів», бо було відомо, що не любив він комуни московських імперіалістів. Тому в 1984 році було подано, що І. Костецький не був таким, яким його вважав кдб».

Одкровення С. Мудрика щодо ситуації з І. Костецьким та іншими українськими діячами, яких органи кдб намагалися залучити до співпраці і спрямувати їхній талант, досвід і вміння проти українського національно-визвольного руху, стали важливим доповненням для розуміння суті оперативної справи і висновків про те, що в такому складному протистоянні самотужки, без участі відповідних фахівців нелегко приймати правильні рішення й давати відсіч.

Із цього приводу у своїй іншій книзі під назвою «У боротьбі проти московської агентури» С. Мудрик писав: «Тож наша боротьба з москалями ведеться за нашу національну державу, а це вимагає політичного і державницького вироблення цілого нашого народу, великої його відпорности на ворожі затії та усвідомлення про постійну небезпеку. Бо ж ворог, коли не може тих, що борються, ошукати чи звести на манівці, – то знищує їх фізично. З ворожими органами терору і провокації не можуть воювати звичайні громадяни. Для цього треба підготувати спеціалістів, які вміють розгадати ворожі пляни та їх демаскувати. Маємо бо діла з підступним і підлим ворогом...».

Читайте також: **Розсекречені архіви радянських спецслужб: Таємниця смерті Михайла Грушевського. Невідомі одкровення лікарки**

Джерело: [Служба зовнішньої розвідки України](#)

Читайте також:

- [Розсекречені архіви радянських спецслужб: невідомі памфлети Івана Багряного](#)
- [Розсекречені архіви радянських спецслужб: Осип Тюшка. 40 років поряд зі Степаном Бандерою](#)
- [Розсекречені архіви радянських спецслужб: Василь Вишиваний. Військовий діяч, політик, дипломат і... розвідник](#)
- [Розсекречені архіви радянських спецслужб: Хто Ви, мсьє Борщ\(ш\)ак? На вістрі радянської спецпропаганди у Франції](#)
- [Розсекречені архіви радянських спецслужб: Полювання на «Ворона»](#)
- [Розсекречені архіви про Винниченка. Спецоперація КДБ навколо «Заповіту борцям за визволення»](#)

Читайте «Аргумент» в [Facebook](#) и [Twitter](#)

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите **Ctrl+Enter**.

Коментарі

ВІДЕО

Про що не можна було жартувати в СРСР	HEAVY SHOT, VAMPIRE, NEMESIS: як «Баба Яга» б'є ок*пантів	Воюєш? Плати більше! 50к за оренду і космічні комісії: як виглядає ринок житла на фронті?
---------------------------------------	---	---

[Головна](#) [Про сайт](#) [Опитування](#)

© 2011 «АРГУМЕНТ»

Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань – за запитом через електронну пошту. Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення.. При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту argumentua.com та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпонування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.

Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Контакт: uargumentum@gmail.com